

NOWE HABILITACJE

> DR HAB. INŻ. WOJCIECH ECKERT

Zakład Budownictwa Ogólnego i Architektury

Wojciech Eckert urodził się 23 kwietnia 1958 r. w Rzepinie. W 1977 r. rozpoczął studia na Wydziale Budownictwa Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Zielonej Górze, które ukoń-

tu Pracowni Konserwacji Zabytków w Poznaniu (do dnia rozwiązania placówki). W tym czasie nadzorował realizację kilkunastu dużych prac konserwatorskich na terenie województwa zielonogórskiego oraz kilkudziesięciu prac projektowych. Praca w PKZ była dla Wojtka dużym doświadczeniem dlatego, iż nauczyła go kierowania ludźmi i, a może przede wszystkim, praktycznego spojrzenia na szeroko rozumianą ochronę i konserwację zabytków.

Równocześnie prowadził intensywne badania architektury militarnej, szczególnie miejskich systemów obronnych.

czył w 1982 r. z wynikiem bardzo dobrym. Za swoją pracę dyplomową pt.: *Badania techniczno-konserwatorskie i projekt adaptacji barokowego pałacu Promnitzów w Żarach na Muzeum Kultury Materialnej* został wyróżniony przez Ministra Kultury w konkursie na najlepszą pracę magisterską. W tym samym roku rozpoczął pracę w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Zielonej Górze na stanowisku asystenta.

W pracy na Uczelni rozwijał swoje zainteresowania budownictwem tradycyjnym, historią architektury, ochroną zabytków a szczególnie historią systemów obronnych na terenie Środkowego Nadodrza. Aby uzupełnić wykształcenie, rozpoczął studia podyplomowe w zakresie konserwacji zabytków na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, które ukończył w 1986 r. z wynikiem bardzo dobrym.

Zainteresowania i pasje naukowe związane z ochroną dziedzictwa kultury materialnej starał się zawsze łączyć z praktyką. Od dnia 25 stycznia 1990 r. do 30 listopada 1990 r. pełnił funkcję kierownika Zielonogórskiego Oddzia-

Przeprowadził szereg kwerend archiwalnych w archiwach i bibliotekach w Polsce oraz w Niemczech, Austrii, Szwecji i Czechosłowacji.

7 kwietnia 1993 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: *Twierdza Głogów w procesie rozwoju nowożytnej sztuki fortyfikacyjnej (XVII - XIX w.)* uzyskał stopień naukowy doktora nauk technicznych. Rozprawa ta, decyzją Rady Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, została wyróżniona.

Od tego czasu pracował jako adiunkt w Zakładzie Budownictwa Ogólnego i Architektury Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Zielonej Górze przekształconej w 1996 r. w Politechnikę Zielonogórską, a w 2001 r. w Uniwersytet Zielonogórski.

Obecnie jest kierownikiem Zakładu Budownictwa Ogólnego i Architektury w Instytucie Budownictwa na Wydziale Inżynierii Lądowej i Środowiska Uniwersytetu Zielonogórskiego. Badania naukowe związane z architekturą obronną są w dalszym ciągu podstawą jego aktywności naukowej.

W latach 1996-1998 prowadził badania zespołu średniowiecznych fortyfikacji Żar. Efektem tych badań było opracowanie pt. *Badania techniczno-konserwatorskie wraz z koncepcją zagospodarowania dla celów turystycznych relikwów średniowiecznego systemu obronnego Żar*. Opracowanie to było podstawą do powstania kolejnych, szczegółowych opracowań architektoniczno-budowlanych dotyczących np. budowy ganków bojowych na koronie murów obronnych, rekonstrukcji dachu baszty przy ul. Cichej, zagospodarowania ulicy Cichej, zagospodarowania Wieży Bramy Dolnej i wielu innych. Od tego czasu zespół obronny Żar stał się jedną z ciekawszych atrakcji turystycznych miasta.

12 maja 1997 r. został powołany przez Generalnego Konserwatora Zabytków w skład Rady Programowo-Koordynacyjnej Krajowego Programu Ministerstwa Kultury i Sztuki „Ochrona i Konserwacja Architektury Obronnej”. Praca w Radzie spowodowała, że prowadzone przez Wojtkę badania stały się elementem większego przedsięwzięcia naukowo-badawczego.

15 października 1997 r. został powołany na Rzecznikę Ministra Kultury i Sztuki w dziedzinie ochrony zabytków nieruchomych, w specjalności rewaloryzacja zabytkowych zespołów architektonicznych - architektura obronna. W tym samym roku został powołany przez Wojewodę Zielonogórskiego na członka Rady Lubuskiego Muzeum Wojskowego w Drzonowie.

Duża ilość prowadzonych prac, zarówno badawczych, projektowych jak i wykonawczych, spowodowała, że niezbędnym stało się skupienie osób zajmujących się tą tematyką w jednej grupie. Powoli, w ciągu kilku lat, stworzył zespół, który obecnie jest trzonem Zakładu Budownictwa Ogólnego i Architektury, którym kieruje. Są to specjaliści z różnych dziedzin naukowych związani z szeroko pojętą ochroną dziedzictwa kultury materialnej (konstruktorzy, architekci, technolodzy, materiałoznawcy, urbaniści, historycy techniki).

Jednocześnie rosnące potrzeby rynku spowodowały konieczność kształcenia kadr w zakresie ochrony zabytków. W związku z tym, właśnie z jego inicjatywy oraz dzięki dużemu wysiłkowi pracowników Zakładu Budownictwa Ogólnego i Architektury, w 2001 r. w Instytucie Budownictwa została uruchomiona nowa specjalność: Renowacja Budynków i Modernizacja Obszarów Zabudowanych. Specjalność ta cieszy się dużym zainteresowaniem studentów. Prace dyplomowe, które powstają w ramach tej specjalności są bardzo wysoko oceniane przez komisje egzaminacyjne. Opracowania te mają również walor praktyczny. Wszystkie dotyczą zabytków znajdujących się na terenie miejscowości zamieszkałych przez dyplomantów. Wiele z tych opracowań zostało zrealizowanych.

Równocześnie z prowadzeniem zajęć dydaktycznych oraz badań naukowych Wojtek Eckert aktywnie uczestniczył w pracach między innymi projektowych na rzecz miasta Zielona Góra. W związku z tym Prezydent Miasta zaproponował mu współpracę związaną z reprezentowaną przez niego specjalnością. W okresie od 21 czerwca 1999 r. do 31 marca 2001 r. pełnił funkcję Pełnomocnika Prezydenta Zielonej Góry ds. Rewitalizacji. W tym czasie opracował program rewitalizacji zielonogórskiej starówki, który stał się podstawą do dalszych opracowań planistycznych.

W latach 2000-2002 prowadził badania nowożytnego systemu obronnego Kostrzyna. Efektem tych badań było zgromadzenie dużej ilości materiałów ikonograficznych (mapy, plany, rysunki detali itp.) twierdzy kostrzyńskiej od czasu jej powstania do czasu likwidacji. Rozpoczęte równocześnie i prowadzone na wielką skalę badania arche-

ologiczne pozwoliły na przeprowadzenie badań architektonicznych i techniczno-konserwatorskich. Przeprowadził inwentaryzację i badania odsłoniętych relikwów twierdzy: Wielkiego Nadszańca, Bramy Sarbinowskiej, fragmentów kurtyn i innych budowli. Oprócz znaczenia naukowego badania te miały również znaczenie praktyczne. Opracował m. in. opinie dotyczące możliwości budowy w sąsiedztwie relikwów twierdzy nowych budowli.

Za swoją dotychczasową działalność 21 listopada 2001 r. Wojtek został wyróżniony przez Ministra Kultury Rzeczypospolitej Polskiej Złotą Odznaką Za Opiekę Nad Zabytkami.

W latach 2002-2003 prowadził badania średniowiecznego systemu obronnego Zielonej Góry. Zielona Góra posiada niewiele relikwów dawnych murów obronnych. Jednak jego sentymentalny związek z tym miastem był powodem, aby cykl planowanych publikacji zwartych rozpocząć właśnie od Zielonej Góry. W 2003 r. wydana została monografia pt.: *Fortyfikacje Zielonej Góry*. Jednocześnie opracował projekt pt.: *Propozycje zagospodarowania dla celów turystycznych relikwów średniowiecznego systemu obronnego Zielonej Góry*. Na podstawie tego opracowania powstały szczegółowe projekty ekspozycji i wykorzystania pozostałości systemu obronnego miasta.

Obok pracy naukowo-badawczej, projektowej i dydaktycznej aktywnie uczestniczy w pracach społecznych. W latach 1994-2000 był prezesem Zielonogórskiego Oddziału Towarzystwa Przyjaciół Fortyfikacji. W tym czasie zorganizował kilka sesji naukowych pt.: *Fortyfikacje na Ziemi Lubuskiej*, w których aktywnie uczestniczyli młodzi pasjonaci i badacze architektury obronnej. Wraz z nimi prowadził badania systemów obronnych (zwłaszcza XX-wiecznych) na terenie województwa lubuskiego. Prace młodych naukowców i pasjonatów architektury obronnej publikowane były w zeszytach sesyjnych. Brał również udział w pracach społecznych rozumianych znacznie szerzej. Od 2001 r. jest członkiem stowarzyszenia „Nasze Dzieci”, które m.in. przeprowadziło adaptację przedwojennego budynku znajdującego się na terenie Państwowego Pogotowia Opiekuńczego na tzw. mieszkania usamodzielnień. Dzięki m. in. jego pracy (projekt, nadzór, praca fizyczna) powstało dziewięć mieszkań dla dzieci z Pogotowia. Obecnie na tych samych zasadach, na terenie przyległym do kościoła św. Józefa Oblubieńca, realizowany jest budynek hospicjum.

Od 2004 r. brał aktywny udział w polsko-niemieckim programie naukowo-badawczym *Miasta w Sieci Europejskiej (Städte im Europäischen Netzwerk)* zorganizowanym przez Uniwersytet Zielonogórski oraz FH Lausitz Planungsgruppe abv GmbH w Cottbus. Celem programu są działania na rzecz rozwoju miast i oświaty w euroregionie Szprewa-Nysa-Bóbr.

Na kierunkach technicznych również ważna jak nauka teorii jest praktyka. Dlatego od początku swojej pracy na Uczelni organizował dla studentów kierunku *budownictwo* zajęcia praktyczne. Są to najczęściej inwentaryzacje oraz oceny stanu technicznego zabytkowych budowli na terenie województwa. Prowadził również praktyki, w czasie których wraz ze studentami pracuje fizycznie przy obiektach zabytkowych. Prace te są również pracami społecznymi.

W związku z dynamicznie rozwijającymi się badaniami architektury obronnej na terenie województwa lubuskiego, w Instytucie Budownictwa Uniwersytetu Zielonogórskiego został uruchomiony program naukowy pt.: *Fortyfikacje Środkowego Nadodrza*. Jedną z największych i najważniejszych twierdz na tym terenie była twierdza Głogów. W latach 2004-2005, w ramach tego programu, przeprowadził uzupełniające badania systemu obronnego miasta.

Odbudowa starówki głogowskiej, a co za tym idzie, prowadzone na szeroką skalę badania archeologiczne i architektoniczne dostarczyły wielu nowych informacji związanych z dziejami twierdzy. Efektem tych badań jest wydana w 2006 r. książka pt.: *Fortyfikacje Głogowa*.

Dorobek naukowy pracowników Zakładu Budownictwa Ogólnego i Architektury stał się na tyle znaczący, że wraz z pracownikami Zakładu podjął się organizacji ogólnopolskiej konferencji pt.: *Renowacja Budynków i Modernizacja Obszarów Zabudowanych*, która odbywa się cyklicznie od 2005 r. w Uniwersytecie Zielonogórskim. Od początku jest sekretarzem naukowym tej konferencji.

Od 2005 r. jest członkiem Wojewódzkiej Rady Ochrony Zabytków przy Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków. Opinie Rady, dotyczące największych i najważniejszych przedsięwzięć konserwatorskich prowadzonych na obszarze województwa lubuskiego, są ważnym, merytorycznym wsparciem decyzji wydawanych przez WKZ.

Również w 2005 r. został powołany na członka Miejskiej Komisji Urbanistycznej przy Prezydencie Miasta.

W 2006 r. podjął się redakcji 32 tomu Rocznika Lubuskiego. Rocznik Lubuski jest wydawnictwem bardzo ważnym i znaczącym dla lokalnego środowiska naukowego. Wydawany jest przez Lubuskie Towarzystwo Naukowe. Tom 32 nosi tytuł: *Dziedzictwo Kulturowe Środkowego Nadodrza*. Oprócz wstępu publikacja zawiera szesnaście rozdziałów poświęconych prezentacji wyników badań naukowych prowadzonych na obszarze Środkowego Nadodrza przez badaczy zajmujących się zarówno dziedzictwem kulturowym materialnym jak i niematerialnym.

W 2006 r. podjął współpracę z Fundacją „Fara Gubińska - Centrum Spotkań Polsko Niemieckich”. Podstawowym celem działalności Fundacji jest odbudowa największego gotyckiego kościoła w polsko-niemieckim pasie przygranicznym. Na rzecz Fundacji wykonał oceny stanu technicznego wieży oraz korpusu głównego świątyni. Te pierwsze opracowania wraz z opracowaniami z innych dyscyplin naukowo-badawczych (archeologia, historia, historia sztuki, historia architektury itp.) będą podstawą dla ustalenia kierunków i sposobu odbudowy Fary.

Dzięki dużej aktywności, w szeroko pojętych pracach konserwatorskich, Wojtek miał możliwość zdobycia dużego doświadczenia zawodowego. Jest autorem wielu opinii konserwatorskich, ekspertyz, ocen stanu technicznego, projektów technicznych i innych opracowań związanych z zabytkami.

Od 4 maja 2005 r. pełni funkcję dyrektora Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Zielonej Górze. Zorganizował pracę tego Ośrodka od podstaw. Przeprowadził remont opuszczonych pomieszczeń w budynku zielonogórskiego ratusza. Wyposażył Ośrodek w meble i sprzęt komputerowy. Zatrudnił pracowników reprezentujących różne specjalności. Działalność Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Zielonej Górze jest ważnym ogniwem w pracach wielu instytucji województwa zajmujących się ochroną zabytków.

Najwięcej jednak czasu i pasji poświęcał pracy naukowej i dydaktycznej. Kierując Zakładem Budownictwa Ogólnego i Architektury, wraz z całym zespołem, podjął prace nad dwoma kierunkami badawczymi. Pierwszy, prowadzony w ramach badań własnych, dotyczy kryteriów, metod i instrumentów w procesach renowacji budynków i modernizacji obszarów zabudowanych. Drugi, prowadzony w ramach badań statutowych, dotyczy problemów konstrukcyjnych, materiałowych oraz technologicznych i organizacyjnych budownictwa. Za działalność naukową i dydaktyczną wielokrotnie otrzymywał nagrody i wyróż-

nienia Rektora (m.in.: Nagroda Rektora WSI II stopnia za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej w 1994 r., Nagroda Rektora WSI stopnia III za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 1985 r., Nagroda Rektora WSI stopnia III za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 1987 r., Nagroda Rektora UZ za osiągnięcia organizacyjne w 2002 r., Nagroda Rektora UZ II stopnia zespołowa za osiągnięcia naukowe w 2006 r., Nagroda Rektora UZ za cykl publikacji związanych z ochroną dóbr kultury woj. lubuskiego w 2006 r.).

Jest promotorem ok. 70 prac magisterskich i ok. 40 prac inżynierskich. Wszystkie są tematycznie związane z renowacją budynków i modernizacją obszarów zabudowanych.

Badania relikwów architektury obronnej w dalszym ciągu są podstawą jego pracy naukowej. Jednak ogromny materiał badawczy oraz duża ilość obiektów spowodowały, że skupił się na zabytkach architektury obronnej okresu nowożytnego. W zakresie jego zainteresowań znalazły się miejskie systemy obronne zlokalizowane wzdłuż Odry. Twierdze Koźle, Brzeg, Wrocław, Głogów, Kostrzyn, Szczecin tworzą pewien odrębny system obronny, który można było poddać naukowym badaniom. W badaniach tych fortyfikacje nadodrzańskie widziane są jako zespół budowli inżynierskich służących do obrony miejsca, ale także jako wielki system ufortyfikowania granic. Uwagę na to zwrócili już w latach 30-tych XX wieku niemieccy uczeni. Również w powojennej literaturze przedmiotu wskazywano na związki tych sześciu systemów obronnych w okresie pomiędzy XVII a XIX wiekiem, czyli od czasu przekształcenia się tych systemów ze średniowiecznych w nowożytne, aż do ich upadku. Efektem wieloletnich badań archiwalnych, literaturowych oraz terenowych jest rozprawa habilitacyjna pt.: *Fortyfikacje nadodrzańskie w procesie rozwoju nowożytnej sztuki fortyfikacyjnej w XVII-XIX w.* wydana przez Oficynę Wydawniczą Uniwersytetu Zielonogórskiego w 2007 r.

Jak wspominałem, praca ta jest syntetycznym podsumowaniem wyników badań naukowych nad systemem miast - twierdz w określonym przedziale czasowym i miejscu. Należy mieć nadzieję, że będzie ona jednocześnie początkiem prowadzonych na szerszą skalę badań służących nie tylko celom poznawczym, ale i mających znaczenie praktyczne (np. ochrona krajobrazu kulturowego, planowanie przestrzenne, rozwój urbanistyczny, zabytki architektury techniki itp.).

> Hobby Wojtka Eckerta to:

Architektura obronna

Sport: zimą narty, latem motocykl, żaglówka

Sztuka: kolekcja XVII i XVIII wiecznych miedziorytów z sylwetkami miast Środkowego Nadodrza, sztuka współczesna, malarstwo artystów zielonogórskich: Felchnerowski (Klem), Szpakowski, Nowicki, Bierwiaczonek, Gwizdata i inni., grafika twórców polskich, Podróże: cała Europa, Ameryka Północna, częściowo Afryka i Azja

Czas wolny: odkrywanie uroków Puszczy Rzepińskiej, praca społeczna (budowa domu usamodzielnienia przy Pogotowiu Opiekuńczym w Zielonej Górze, remont XVIII-wiecznego drewnianego kościoła w Radzikowie koło Gądkowa Wlk., remont szachulcowego kościoła w Radachowie koło Ośna Lubuskiego), muzea, galerie, wystawy, wernisaże (ostatnio wystawa malarstwa Fridy Kahlo w Berlinie)

Muzyka: każda z wyróżnieniem klasycznej od XIX do początku XX w., polska lata 60-te XX w., etniczna, jazz tradycyjny.

Marek Dankowski